

Trafik Sigortasında Dava Açılmadan Önce Sigortacı Tarafından Zarar Görene Yapılan Ödemenin Zamanaşımını Kesip Kesmediği Meselesi^(*)

*The Issue of Whether the Payment Made by the Insurer to the Injured Party
Before the Lawsuit Is Filed in Traffic Insurance Interrupts the Statute of
Limitations*

Abdülhamid Oğuzhan HACİÖMEROĞLU

Doktor Öğretim Üyesi

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

Anahtar Kelimeler

Trafik Sigortası,
Sigortacı,
Kısmi İfa,
Zamanaşımı,
Zamanaşımının
Kesilmesi.

Öz

Karayolları Trafik Kanunu'nun 97'nci maddesine göre zarar görenin, karayolları motorlu araçlar zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde sigortacıya karşı dava yoluna gitmeden önce ilgili sigortacıya yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde, zarar gören dava açabilir veya Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvurabilir. Bundan dolayı uygulamada trafik kazası neticesinde zarar gören üçüncü kişiler öncelikle sigortacıya zararlarının tazmini için başvururlar. Bunun üzerine sigortacılar, kendi eksperleri vasıtası ile hesaplattıkları zararı başvuru zarar gören üçüncü kişilere öderler. Birçok hâlde sigortacılar tarafından yapılan bu ödemenin zararlarını tam olarak karşılamadığını düşünen zarar görenler, bakiye zararlarının tazmini için sigortacıya dava açmaktalar veya Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvurumaktadırlar. Böyle bir durumda ise zarar gören üçüncü kişiye daha önceden yapılan fakat zarar görenin zararını tam olarak karşılamayan ödemenin, kısmi ifa sayılıp sayılmayacağı ve dolayısıyla zamanaşımını kesip kesmediği meselesi ortaya çıkmaktadır.

Keywords

Traffic Insurance,
Insurer,
Partial Performance,
Statute of Limitations,
Interruption of Statute
of Limitation.

Abstract

According to Article 97 of the Highway Traffic Law, the injured party must submit a written application to the relevant insurer within the limits specified in the compulsory motor vehicle liability insurance before pursuing legal action against the insurer. If the insurance institution does not respond in writing to the application within 15 days from the date of the application or if there is a dispute regarding the adequacy of the response, the injured party may file a lawsuit or apply to the Insurance Arbitration Commission. Consequently, in practice, third parties injured as a result of traffic accidents primarily apply to the insurer for compensation of their damages. Following this, insurers compensate the applying third-party victims for the damages calculated by their own experts. In many cases, injured parties who believe that the compensation paid by the insurers does not fully cover their damages, file a lawsuit against the insurer or apply to the Insurance Arbitration Commission for the remaining damages. In such a scenario, the issue arises whether the previous payment made to the injured third party, which does not fully cover the damage, should be considered as partial performance and whether it interrupts the statute of limitations.

^(*) Araştırma Makalesi.

Hakem denetiminden geçmiştir.

Gönderim Tarihi: 30.05.2024, Kabul Tarihi: 13.06.2024.

GİRİŞ – HUKUKİ MESELE

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun¹ 85'inci maddesinin birinci fıkrasına göre, bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, o aracın işleteni zarar gören üçüncü kişiye karşı sorumlu olur. Söz konusu hükümden kaynaklanan bu sorumluluğun, kusursuz sorumluluk hâlinin bir türü olan tehlike sorumluluğu olduğu doktrinde kabul edilmektedir². Zira burada işletmeye özgü tipik tehlikenin gerçekleşmesiyle³, yani motorlu aracın işletilmesi neticesinde üçüncü kişinin şahıs varlığı veya mal varlığının zarara uğraması ile sorumluluk doğar. Aynı Kanun'un 91'inci maddesinin birinci fıkrasına göre, araç işletenlerin bu sorumluluklarından doğacak tazminat yükümlülüklerinin karşılanması amacıyla mali sorumluluk sigortası yaptırımları zorunludur. Bu sigorta, "karayolları motorlu araçlar zorunlu mali sorumluluk sigortası"⁴ diğer adı ile "trafik sigortası" şeklinde isimlendirilir.

Her ne kadar sorumluluk sigortası yaptırmak kural olarak isteğe bağlı olsa da⁵ toplumun genel menfaati, zarar görenlerin korunması⁶ ve özellikle de bu kişilerin tazminat alacaklarına rahat bir şekilde kavuşabilmeleri⁷ amacıyla bazı sorumluluk sigortalarının yaptırılması, kanun koyucu⁸ tarafından zorunlu kılınmıştır⁹. Günümüzde uygulanan zorunlu sorumluluk sigortalarına bakıldığında genellikle bazı tehlikeli araçları veya işletmeleri işletenlerin sorumluluk sigortası yaptırımlarının zorunlu kılınmışını görmekteyiz¹⁰. Filhakika bir motorlu aracın işletilmesinin oluşturduğu tehlikenin o toplumda yaşayan tüm bireyleri tehdit etmesi nedeni ve bu aracın sebep olacağı olası bir kaza neticesinde meydana gelen zararın kolay bir şekilde karşılanması gayesi ile trafik sigortası yaptırılması zorunlu hâle getirilmiştir. Zira trafik sigortacısı, bir motorlu aracın işletilmesi neticesinde meydana gelen üçüncü kişinin mal varlığı veya şahıs varlığı zararını kaza tarihindeki¹¹ teminat limitleri dahilinde karşılamakla yükümlüdür.

Trafik sigortasının ihdas edilmesinin temel saiklerinden biri olan zarar görenleri korumak ve onların bir an önce zararlarının tazmin edilmesini sağlamak amacıyla kanun koyucu tarafından birtakım hükümler sevk edilmiştir. Çalışma konumuz açısından bunlar arasında önem arz eden hükümler, hem bütün sorumluluk sigortası türleri için uygulanma kabiliyetini haiz Türk Ticaret Kanunu'nun¹²

¹ 18.10.1983 tarihli ve 18195 sayılı Resmî Gazete.

² HAVUTÇU, Ayşe / GÖKYAYLA, Emre: *Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 29; ANTALYA, Gökhan: *Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt V,1,2, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 462.

³ EREN, Fikret: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 28. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 759.

⁴ Karayolları Trafik Kanunu'nun 91'inci maddesine göre yaptırılması zorunlu olan bu sigorta türü uygulamada genellikle kısaca "trafik sigortası" şeklinde isimlendirilmektedir. Bu sebeple biz de çalışmamızda bu sigorta türünden bahsederken "trafik sigortası" ifadesini kullanmayı tercih ettik.

⁵ GERBES, Michael: *Die Haftpflichtversicherung der Architekten/Ingenieure*, 4. Baskı, Verlag Versicherungswirtschaft, Köln, 2011, s. 1, Rn. 2; KARAYALÇIN, Yaşar: *Risk - Sigorta - Risk Yönetimi - Özel Sigorta Hukukuna Giriş*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1984, s. 51.

⁶ KEPPEL, Jan: *Die Pflichthaftpflichtversicherung nach der VVG-Reform*, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2010, s. 16.

⁷ Günümüzde sorumluluk hukuku, bir kimseyi sorumlu yapmaktan ziyade gerçekleşen zararı tazmin etme veya denkleştirme eğilimindedir (EREN, s. 577).

⁸ 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 02.07.2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 182'nci maddesiyle değişik 13'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre bir sigortanın yaptırılması Cumhurbaşkanı tarafından da zorunlu kılınabilir.

⁹ SOPACI ÖZTUNA, Birgül: "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1484. Maddesine Göre Zorunlu Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Zarar Görene Karşı İfa Yükümlülüğü", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2012, Cilt 18, Sayı 2, s. 700; KUBİLAY, Huriye: *Özel Sigorta Hukuku*, Fakülteler Barış Kitabevi, İzmir, 2003, s. 25; KENDER, Rayegan: *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 17. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 197.

¹⁰ ULAŞ, Işıl: *Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012, s. 871; EREN, s. 464; CAN, Mertol: *Türk Özel Sigorta Hukuku*, İmaj Yayınevi, Ankara, 2009, s. 168; İMRE, Zahit: "Motorlu Taşıt Araçlarının Mecburi Mesuliyet Sigortası ve Kapsamı", *Trafik Sigortası - V. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1975, s. 261.

¹¹ Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Tarife Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelik'in 24'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, sigorta bedeli olarak belirlenen teminat tutarları, sözleşmenin akdedildiği tarihte geçerli olan tarife değil rizikonun gerçekleştiği tarihteki güncel tarife esas alınarak belirlenmektedir. Benzer düzenleme, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'nın A.3 maddesinin birinci fıkrasında da muhtevirdir.

¹² 14.02.2011 tarihli ve 27486 sayılı Resmî Gazete.

1478'inci maddesi hem de trafik sigortası için ihdas edilmiş olan Karayolları Trafik Kanunu'nun 97'nci¹³ maddesidir. Mezkûr iki hükme göre, zarar gören, zararının tazmini için zarar veren sigortalıya başvurmadan önce doğrudan onun sorumluluk sigortacısına başvurma veya dava açma hakkına sahiptir. Mamafih bu iki hükmün lafzına bakıldığında aralarında esaslı bir farklılığın da olduğu görülmektedir. Zira Türk Ticaret Kanunu'nun bahsi geçen hükmüne göre, zarar gören, zararının tazmini için sorumluluk sigortacısından herhangi bir talepte bulunmadan ona doğrudan dava açabilir. Karayolları Trafik Kanunu'nun 97'nci maddesine göre ise bu mümkün değildir. Çünkü söz konusu hükme göre, “zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde, zarar gören dava açabilir veya Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvurabilir”¹⁴. Motorlu bir aracın işletilmesi neticesinde zarar gören kişinin, sigortacıya karşı dava açmadan (*tahkime başvurmadan*) önce zararının tazmini için ona yazılı başvuruda bulunması şartı, özel nitelikte bir dava şartıdır¹⁵. Bu sebeple bir davada (tahkim yargılamasında) hâkim (hakem) uyuşmazlığın esasına geçmeden önce bu şartın yerine getirilip getirilmediğini incelemelidir. Şayet söz konusu şart yerine getirilmemişse, dava şartı yokluğundan davanın usulden reddi gerekir¹⁶. Bundan dolayı uygulamada trafik kazası neticesinde zarar gören üçüncü kişiler öncelikle sigortacıya zararlarının tazmini için yazılı olarak başvururlar. Bunun üzerine sigortacılar, talep edilen zararın sigorta himayesi kapsamında olduğu kanaatinde iseler kendi eksperleri vasıtası ile hesaplattıkları zararı başvuru zarar gören üçüncü kişilere öderler. Birçok hâlde sigortacılar tarafından yapılan bu ödeme zarar görenlerin talebini tam olarak karşılamamaktadır. Böyle bir durumda sigortacıya dava açmak veya Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvurmak zorunda kalan zarar gören üçüncü kişiye yapılan bu ödemenin, kısmi ifa sayılıp sayılmayacağı meselesi ortaya çıkmaktadır. Şayet sigortacı tarafından daha önceden yapılan fakat zarar görenin zararını tam olarak karşılamayan ödeme kısmi ifa sayılır ise bu ödemenin Türk Borçlar Kanunu'nun 154'üncü maddesi gereği zamanaşımını kestiği kabul edilmelidir.

Çalışmamızın konusunu, sigortacı tarafından kendisine dava açılmadan önce başvuran zarar gören üçüncü kişiye yapılan, fakat daha sonraki bir mahkeme kararı ile zararı tam olarak karşılamadığı tespit edilen ödemenin kısmi ifa sayılıp sayılmadığı ve dolayısıyla zamanaşımını kesip kesmediği meselesi oluşturmaktadır. Bu bağlamda öncelikle bu meseleye ilişkin Yargıtay kararları gösterilecek, akabinde kısmi ifa kavramı ve bunun zamanaşımı üzerindeki etkisi üzerinde durulacak ve nihayetinde kendi görüşümüz paylaşılacaktır.

I. MESELEYE İLİŞKİN YARGITAY İÇTİHATLARI

İşbu çalışma ile tartışma konusu yaptığımız meselenin daha iyi anlaşılabilmesi ve taşıdığı öneme binaen bu meseleye ilişkin Yargıtay içtihatlarının ayrı bir başlık altında gösterilmesinin daha uygun olacağı

¹³ 26.04.2016 tarihli ve 29695 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 6704 Sayılı “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 5'inci maddesi ile değişik.

¹⁴ Benzer bir düzenleme 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu maddesinin 13'üncü fıkrasında da yer almaktadır. Bu hükme göre, Sigorta Tahkim Komisyonu'na gidilebilmesi için, sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişinin, uyuşmazlığa konu teşkil eden olay ile ilgili olarak sigortacılık yapan kuruluşu gerekli başvuruları yapmış ve talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandığını belgelemiş olması gerekir. Sigortacılık yapan kuruluşun, başvuru tarihinden itibaren onbeş iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemesi de Komisyona başvuru için yeterlidir. Yukarıda bahsi geçen Karayolları Trafik Kanunu'nun 97'nci maddesindeki düzenleme trafik sigortalıları için özel hüküm mahiyetinde olduğundan dolayı Sigortacılık Kanunu'nun bu hükmü, trafik sigortası dışındaki diğer sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar için uygulanma kabiliyetini haizdir.

¹⁵ TUZTAŞ, Hüseyin: *Trafik Kazalarından Kaynaklanan Bedensel Zararlar Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Davaları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 30; KAYIHAN, Şaban / SELANİK, Atakan Adem: *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 173.

¹⁶ Adana BAM, 3. HD. T. 05.05.2021, E. 2020/890, K. 2021/904; STK, T. 05.01.2021, E. 2020/59427, K. 2021/1315 (KAYIHAN / SELANİK, s. 174).

kanaatindeyiz. Bu bağlamda öncelikle 11'inci Hukuk Dairesinin akabinde 4'üncü Hukuk Dairesinin (kapatılan 17'nci Hukuk Dairesinin)¹⁷ içtihatlarının bir kısmına örnek mahiyetinde değinilecektir.

A. Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesinin İçtihadı

Yargıtay Büyük Genel Kurulu'nun daireler arasındaki iş bölümü kararlarına göre trafik sigortasına ilişkin uyuşmazlıklarda temyiz mercii 4'üncü Hukuk Dairesidir¹⁸. Bu sebeple Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesinin trafik sigortası, özellikle de bu çalışmanın esasını oluşturan mesele ile ilgili kararlarına pek fazla rastlanmamaktadır. Fakat söz konusu dairenin trafik sigortasına ilişkin olmasa da bahsi geçen meseleye ilişkin bir kararı tarafımızca tespit edilmiştir.

Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesinin 2007/1197 E. 2008/8543 K. sayılı ilâmına konu olayda, davacı, davalı sigorta şirketi nezdinde sigortalı olan fabrika binasının 17.08.1999 tarihinde hasara uğradığını ve sigorta himayesi kapsamındaki kâr kaybı için sigorta şirketi tarafından ödenen 521.000 NLG'nin¹⁹ zararı tam olarak karşılamadığını ileri sürerek 1.816.000 NLG tazminatın faiziyle birlikte davalı sigorta şirketinden tahsilini dava etmiştir. Davalı sigorta şirketi ise, davacının zararını tamamen tazmin ettiklerini ve ayrıca davanın zamanaşımına uğradığını savunarak davanın reddini talep etmiştir. Söz konusu davanın ilk derecesi mahkemesi olan Kadıköy Asliye 4. Ticaret Mahkemesi 2004/1376 E. 2006/609 K. sayılı ve 10.10.2006 tarihli ilâmı ile davalı sigorta şirketinin borçlu olduğunu ikrar ettiği 15.01.2001 tarihinde zamanaşımının kesildiğini ve yeni zamanaşımı süresinin işlemeye başladığını ve davanın da bu süre içerisinde açıldığını belirterek davacıya 788.759 Euro kâr kaybının ve işlemler faizinin ödenmesine karar vermiştir. İlk derece mahkemesinin mezkûr kararı davalı tarafından temyiz edilmiştir. Bunun üzerine Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesi, davalı sigorta şirketi tarafından yaptırılan eksper incelemesi sonunda sigortalının zararının 841.000 NLG hesaplanıp saptanması üzerine bu miktardan daha önce ödediği avans tutarını tenzil ettikten sonra kalan miktarı ödemeyi teklif ettiği ve davacı sigortalıya gönderdiği 15.01.2001 tarihli yazıyla zamanaşımının kesildiğinin ilk derece mahkemesince kabulünün doğru bulunmadığı zira davalının bu yazıyla ikrar ettiği miktarın kendisi için borcun tamamı olduğu, bu sebeple bu ikrarın davacı sigortalının tam olarak karşılanmadığını iddia ettiği miktar için zamanaşımını kesmediği gerekçesiyle söz konusu davanın zamanaşımına uğradığına oybirliğiyle karar vermiştir.

Bu karardan da anlaşılacağı üzere, Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesi, sigorta şirketinin, dava açılmadan önce eksperlerince hesaplanan zarar miktarını ödemesini kısmi ifa olarak kabul etmemekte, dolayısıyla zamanaşımını kesen bir neden olarak görmemektedir. Zira daireye göre sigortalının talep ettiği tazminat miktarı daha fazla olsa da sigortacı tarafından yapılan ve sigortalının talebini karşılamaya yetmeyen ödeme, sigortacı bakımından kısmi değil tam ifadır. Görüldüğü üzere, Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesi, zamanaşımının kesilmesi bakımından, sigortacının yaptığı ödemeyi borç ikrarı ile birlikte değerlendirerek; bu ödemenin sigortalının karşılanmayan bakiye zarar miktarının ikrarı anlamına gelmediğinden bahisle zamanaşımını kesmediğine karar vermiştir.

B. Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesinin İçtihatları

Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesinin 2021/11741 E. 2021/7351 K. sayılı ilâmına konu olayda davalının bedensel zarara uğramasıyla sonuçlanan trafik kazasının 16.11.2010 tarihinde gerçekleştiği, yapı-

¹⁷ Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 03.11.2020 tarihli ve 245 sayılı Kararı ile 17. Hukuk Dairesi 08.04.2021 tarihinden geçerli olmak üzere kapatılmış ve daha önce kendisine verilen işler 4. Hukuk Dairesi'ne devredilmiştir (<https://www.yargitay.gov.tr/documents/isbolumu/245isbolumu.pdf>, ET: 02.04.2024). 17. Hukuk Dairesi'nin kapatılmasından önceki Yargıtay Büyük Genel Kurulu'nun iş bölümü kararlarına bakıldığında trafik sigortasına ilişkin uyuşmazlıklarda temyiz mercii 17. Hukuk Dairesi olduğu görülmektedir (bu konu hakkında bkz. <https://www.yargitay.gov.tr/documents/isbolumukarar30012019.pdf>, ET: 02.04.2024). 08.04.2021 tarihinden itibaren ise trafik sigortasına ilişkin uyuşmazlıklarda temyiz mercii artık Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'dir (bu konu hakkında şu an için en güncel olan Yargıtay Büyük Genel Kurulu'nun 18.01.2024 tarihli ve 1 sayılı kararı için bkz. <https://www.yargitay.gov.tr/documents/ek-1706165589.pdf>, ET: 02.04.2024).

¹⁸ Bkz. 17 no'lu dipnot.

¹⁹ NLG yani Hollanda guldeni, Hollanda devletinin 17. yüzyıldan 2002 yılında Euro'ya geçinceye kadar kullandığı para birimidir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Hollanda_guldeni#, ET: 02.04.2024).

lan başvuru üzerine 03.01.2018 tarihinde davalı sigorta şirketi tarafından 49.478,00 TL tazminat ödemesinin yapıldığı ve bu ödemenin yetersiz olduğu gerekçesiyle, 25.04.2019 tarihinde Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvurulmuştur. İtiraz Hakem Heyeti tarafından, kaza tarihinden itibaren 8 yıllık ceza zamanaşımı süresi içinde açılmayan davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiş; karar, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Bunun üzerine Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesi, davalı sigortacı tarafından 03.01.2018 tarihinde yapılan ödemenin kısmi ifa olduğuna, bundan dolayı bu tarihte Türk Borçlar Kanunu'nun 154'üncü maddesi gereği zamanaşımının kesildiğine ve yeni sürenin işlemeye başladığına, Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvuru tarihi itibarıyla da yeni işlemeye başlayan sürenin dolmadığına karar vermiştir.

Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesinin yukarıda bahsi geçen ilâmına konu olaya benzer bir olayda Yargıtay (kapatılan) 17'nci Hukuk Dairesi 2015/4651 E. 2015/9907 K. sayılı ilâmında, davanın açıldığı 20.10.2009 tarihinden önce sigortacı tarafından yapılan ve fakat zarar görenin zararını karşılamaya tam olarak yetmeyen 10.03.2008 tarihli ödemenin kısmi ifa niteliğinde olduğuna ve bu sebeple 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 133'üncü maddesi (Türk Borçlar Kanunu'nun 154'üncü maddesi) gereğince zamanaşımının kesildiğine ve yeni sürenin işlemeye başladığına karar vermiştir²⁰.

Bu kararlardan da anlaşılacağı üzere, Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesi, sigorta şirketinin, dava açılmadan önce eksperlerince hesaplanan ve fakat daha sonra mahkemece zarar görenin zararını karşılamaya tam olarak yeterli bulunmayan tazminat miktarını ödemesini kısmi ifa olarak kabul etmekte, dolayısıyla zamanaşımını kesen bir neden olarak görmektedir.

II. ZARAR GÖRENİN TAZMİNAT TALEBİ BAKIMINDAN TRAFİK SİGORTASINDA ZAMANAŞIMI SÜRELERİ

Kanun koyucu, Türk Borçlar Kanunu'nun "Genel Hükümler" başlıklı birinci kısmının üçüncü bölümünde, 146'ncı maddede alacakların tâbi olduğu zamanaşımı süresini belirlemiştir. Mezkûr hükme göre, Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tâbidir. "Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça" ifadesinden de anlaşılacağı üzere, kanun hükmü ile on yıllık süreden farklı bir zamanaşımı süresinin belirlenmesi yolu açık bırakılmıştır. Bu sebeple birçok kanunda farklı borç ilişkileri için değişik zamanaşımı sürelerinin öngörüldüğü müşahede edilmektedir.

Bunlardan biri Türk Ticaret Kanunu'nun 1485'inci maddesi sebebiyle sorumluluk sigortaları bakımından da uygulanma kabiliyetini haiz aynı Kanunun 1420'nci maddesinin²¹ birinci fıkrasıdır. Söz konusu hükme göre "sigorta sözleşmesinden doğan bütün istemler, alacağın muaccel olduğu tarihten başlayarak iki yıl ve 1482'nci madde hükmü saklı kalmak üzere, sigorta tazminatına ve sigorta bedeline ilişkin istemler herhâlde rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren altı yıl geçmekle zamanaşımına uğrar". Görüldüğü üzere sigorta tazminatı talebinin azami zamanaşımı süresini altı yıl olarak belirleyen Türk Ticaret Kanunu'nun 1420'nci maddesinin birinci fıkrasında kanun koyucu, sorumluluk sigortalarına ilişkin 1482'nci madde hükmünü saklı tutmuştur. Yani sorumluluk sigortalarında, sigorta tazminatına ilişkin azami zamanaşımı süresi altı yıl olmayıp, bu süre 1482'nci madde hükmüne göre sigorta konusu olaydan itibaren on yıldır.

Bu çalışma bakımından zamanaşımı ile ilgili olarak asıl değerlendirilmesi gereken hüküm Karayolları Trafik Kanunu'nun 109'uncu maddesidir. Zira aynı Kanun'un 85'inci maddesinin birinci fıkrası

²⁰ Bu meseleye ilişkin Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesi'nin kararlarına bakıldığına benzer şekilde içtihat tesis ettiği görülmektedir. Çalışmamızın hacmini gereğinden fazla artırmamak adına mezkûr dairenin bu konuya ilişkin diğer kararlarından birkaç tanesinin sadece künyesine yer verilmiştir. Söz konusu benzer kararlar için bkz. Yargıtay, 17. HD, T. 01.06.2017, E. 2017/525, K. 2017/6308; Yargıtay, 17. HD, T. 05.02.2013, E. 2012/738, K. 2013/1080; Yargıtay, 17. HD, T. 19.10.2015, E. 2015/12056, K. 2015/10847 sayılı ilâmları (Lexpera).

²¹ Söz konusu maddede sadece zamanaşımı sürelerine yer verilmiş olup, sürelerin hesaplanması, durması veya kesilmesi konularından bahsedilmemiştir. Bu sebeple, bu gibi durumlar, Türk Ticaret Kanunu'nun 1451'inci maddesinin "Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde sigorta sözleşmesi hakkında Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır" hükmü gereğince, Türk Borçlar Kanunu'nun 117 vd. maddelerinde yer alan hükümler uygulama kabiliyeti bulur. Bu konuya ilişkin bkz. Yargıtay, 11. HD, T. 05.12.1984, E. 1984/5729, K. 1984/6071 (ULAŞ, s. 126).

sında öngörülen araç işletenin sorumluluğunun doğması durumunda zarar görenin trafik sigortacısına karşı sahip olduğu doğrudan tazminat talep etme veya dava açma hakkı için de geçerli olan zamanaşım süreleri bu hükümde düzenlenmektedir. Karayolları Trafik Kanunu, Türk Ticaret Kanunu'na göre daha özel bir kanun olduğu için trafik sigortasından doğan talep ve davalara Türk Ticaret Kanunu'nun sorumluluk sigortalarına ilişkin zamanaşımı hükümleri değil, Karayolları Trafik Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanmalıdır²². Mezkûr Kanun'un 109'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre, motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazminine ilişkin talepler, zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve herhalde, kaza gününden başlayarak on yıl içinde zamanaşımına uğrar²³. Fakat bu hüküm, zamanaşımı süresinin başlangıcı açısından, sigortacıya karşı açılacak davalarda uygulanmaz²⁴. Çünkü Karayolları Trafik Kanunu'nun 99'uncu maddelerinin birinci fıkrasına göre, “sigortacılar, hak sahibinin zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarıyla belirlenen belgeleri, sigortacının merkez veya kuruluşlarından birine ilettiği tarihten itibaren sekiz iş günü içinde zorunlu mali sorumluluk sigortası sınırları içinde kalan miktarları hak sahibine ödemek zorundadırlar”. Bilindiği üzere, Türk Borçlar Kanunu'nun 149'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre, “zamanaşımı, alacağın muaccel olmasıyla işlemeye başlar”. Yine aynı hükmün ikinci fıkrasına göre, “alacağın muaccel olmasının bir bildirimle bağlı olduğu hâllerde, zamanaşımı bu bildirim yapılabileceği günden işlemeye başlar”. Bundan dolayı, Karayolları Trafik Kanunu'nun 109'uncu maddesinin birinci fıkrasında bahsi geçen iki yıllık kısa zamanaşımı süresi hak sahibinin sigortacıya yapması gereken bildirim tarihinden başlar. Aksinin kabulü, henüz muaccel hâle gelmemiş bir alacak için zamanaşımı süresinin başlaması anlamına gelir²⁵.

Karayolları Trafik Kanunu'nun 109'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre ise, “dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve ceza kanunu bu fiil için daha uzun bir zaman aşımı süresi öngörmüş bulunursa, bu süre, maddi tazminat talepleri için de geçerlidir”. Bu sebeple bir kişinin yaralanması veya ölümü ile sonuçlanan trafik kazasının aynı zamanda Türk Ceza Kanunu'nda²⁶ düzenlenen takirle yaralama veya öldürme olarak tanımlanan cezayı gerektirecek eylem niteliğinde bulunmasından dolayı açılacak tazminat davalarında zamanaşımının, aynı Kanun'un 66'ncı maddesinin birinci fıkrasının “d” ve “e” bentleri gereğince yaralama hâlinde sekiz ve ölüm hâlinde onbeş yıl olarak uygulanması gerekir²⁷.

III. KISMİ İFA KAVRAMI

A. Genel Olarak

Borç ilişkisi, “geniş anlamda borç ilişkisi” ve “dar anlamda borç ilişkisi” olmak üzere iki farklı anlamda kullanılır²⁸. Dar anlamda borç ilişkisinden borç kavramı anlaşılır. Borçlunun yerine getirmek zorunda olduğu, alacaklının da borçludan talep etmeye yetkili olduğu edime, “borç” veya “dar anlam-

²² KARASU, Rauf: *Yargıtay ve Sigorta Tahkimi İtiraz Hakem Heyeti Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 128.

²³ Araç işletenin Karayolları Trafik Kanunu'nun 85'inci maddesinde öngörülen gerçekleşmesi muhtemel sorumluluğu için trafik sigortası dışında ihtiyari bir sorumluluk sigortası yaptırması da mümkündür. Münakid ihtiyari sorumluluk sigortasının olması hâlinde Karayolları Trafik Kanunu'nun 109'uncu maddesinde öngörülen zamanaşımı süreleri aynı kanunun 100'üncü maddesi gereği bu sigortanın sigortacısına karşı sahip olunan tazminat talep etme hakkı için de aynen geçerlidir. Zira bu kanunun 100'üncü maddesinde “...zamanaşımına ilişkin 109'uncu maddenin ihtiyari mali sorumluluk sigortasında da uygulanacağı” açıkça ifade edilmiştir. Bunun dışında Karayolları Trafik Kanunu'nun 109'uncu maddesinde öngörülen zamanaşımı sürelerinin, aynı hükmün beşinci fıkrasında genel hükümlere yapılan atfı gereği emredici olduklarının yani sözleşme ile değiştirilemeyeceklerinin kabulü gerekir. Zira Türk Borçlar Kanunu'nun 148'inci maddesine göre, “...zamanaşımı süreleri, sözleşmeyle değiştirilemez”.

²⁴ KARASU, s. 128.

²⁵ ULAŞ, s. 1071; KARASU, s. 128.

²⁶ 12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmî Gazete.

²⁷ Bu konu hakkında bkz. Yargıtay, HGK, T. 01.12.2020, E. 2017/1105, K. 2020/980 sayılı kararı (Lexpera).

²⁸ EREN, s. 21; GÜNERGÖK, Özcan / KAYIHAN, Şaban: *Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler*, Umuttepe Yayınları, İstanbul, 2020, s. 6.

da borç ilişkisi” denir²⁹. Örneğin, kira sözleşmesinden kaynaklı kira bedeli veya haksız fiilden kaynaklı tazminat ödeme yükümlülüğü borca örnek olarak gösterilebilir. “Geniş anlamda borç ilişkisi” ise alacaklı ile borçlu arasında bir veya daha çok alacak hakkı ile bazı tali hakları ve borçları içeren hukuki ilişkidir³⁰. Bu tariflerden de anlaşılacağı üzere, borç, geniş anlamda borç ilişkisinden doğan bir tek edim yükümlülüğüdür. Borç ve geniş anlamda borç ilişkisi kavramları birbirlerinden farklıdır³¹. Bu farklılıklar, söz konusu kavramların doğum anları, kapsamları, devirleri ve sona erme nedenlerinde³² karşımıza çıkmaktadır. Çalışma konumuz açısından önem arz eden husus, dar anlamda borcu sona erdiren bir neden olan ifadır.

İfa kavramı, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda³³ tanımlanmamıştır. Doktrinde ifa, borçlanılan edimin konu, yer ve zaman bakımından tam ve doğru bir şekilde yerine getirilmesi, alacaklının tatmin edilerek borcun sona erdirilmesi şeklinde tanımlanmaktadır³⁴. Borcun tam ve doğru bir şekilde ifasına borcun gereği gibi ifası denilir³⁵ ve borç gereği gibi ifa edilerek sona erer. Zira alacaklı ancak bu şekilde bir ifa³⁶ ile tatmin edilmiş olur³⁷. Pek tabii ki ifa ile, kural olarak borç ilişkisi değil, bu ilişkinin içerdiği tekil borç sona erer³⁸. Başka bir deyişle ifa dar anlamda borcu sona erdiren bir olaydır³⁹.

B. Kısmi İfanın Tespiti

Kısmi ifa, belirli bir borç ilişkisinden doğan ve belirli bir anda muaccel olan bir borcun tamamen ifa edilmediği, miktar itibarıyla borçlanılan edimin altında kalması hâlidir⁴⁰. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, kısmi ifa borçlanılan edimin miktarı⁴¹, yani dar anlamda borç ile ilgili bir kavramdır⁴². Bu sebeple, kısmi ifanın, borçlanılan edimin bir kısmının ifa edilip bir kısmının ifa edilmemesi hâli ile ilgili olduğu söylenebilir. Pek tabii ki bu hâlin ortaya çıkabilmesi için borçlanılan edimin belli olması gerekir⁴³. Zira edim belli ise ancak borçlunun ifasının kısmi olup olmadığı tespit edilebilir. Sanırsanız ki, kanun koyucunun “kısmi ifa” başlıklı Türk Borçlar Kanunu’nun 84’üncü maddesi ile ifade etmek istediği husus da budur. Her ne kadar söz konusu hükmün, sadece alacaklının kısmi ifayı reddetme hakkı-

²⁹ GÜMÜŞ, Mustafa Alper: *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 39-40; GÜNERGÖK / KAYIHAN, s. 6; EREN, s. 22.

³⁰ EREN, s. 22; GÜNERGÖK / KAYIHAN, s. 7.

³¹ TERCIER, Pierre / PICHONNAZ, Pascal / DEVELİOĞLU, H. Murat: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 40; OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, Turgut: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt 1, 21. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023, s. 3; ANTALYA, Gökhan: *Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1,1*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018 (Cilt V/1,1), s. 9; AKINCI, Şahin: *Borçlar Hukuku Bilgisi*, 13. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, 2022, s. 19.

³² Borç ve geniş anlamda borç ilişkisi kavramları arasındaki farklar bakımından detaylı bilgi için bkz. EREN, s. 22 vd.

³³ 04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmî Gazete.

³⁴ EREN, s. 1020; İNAN, Ali Naim: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 3. Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1984, s. 437; SEROZAN, Rona: *Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa Engelleri Haksız Zenginleşme*, Cilt III, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 8; TUNÇOMAĞ, Kenan: *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, Sermet Matbaası, İstanbul, 1976, s. 663; TERCIER / PICHONNAZ / DEVELİOĞLU, s. 292; ANTALYA, Gökhan: *Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1,3*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019 (Cilt V/1,3), s. 43; EREN, Fikret / DÖNMEZ, Ünsal: *Eren Borçlar Hukuku Şerhi Cilt III*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 1909.

³⁵ Bu husus aynı zamanda doktrinde “ifanın bütünlüğü ilkesi” veya “bölümsel ifa yasağı” şeklinde de adlandırılır (KOCAYUSUFPAŞA-OĞLU, Necip / HATEMİ, Hüseyin / SEROZAN, Rona / ARPACI, Abdülkadir: *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, Cilt III, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016, s. 116).

³⁶ Türk Borçlar Kanunu’nun bazı hükümlerine (örneğin 78, 100 ve 103’üncü maddelerine) bakıldığında ifa yerine ödeme kavramının kullanıldığı görülmektedir. Ödeme kavramı, ifa kavramına nazaran daha dar anlamdadır. Ödeme kavramı ile sadece para borçlarının ifası kastedilmektedir.

³⁷ ANTALYA, Cilt V/1,1, s. 4; EREN, s. 1020; İPEK, Eyüp: *Edime Uygun İfa Kuralı ve Bu Kuralın İhlaline Bağlı Hukuki Sonuçlar*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016, s. 165.

³⁸ HATEMİ, Hüseyin / GÖKYAYLA, Emre: *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021, s. 11; EREN, s. 1021.

³⁹ ANTALYA, Cilt V/1,3, s. 47.

⁴⁰ EREN / DÖNMEZ, s. 1959; GÜMÜŞ, Mustafa Alper: “Kısmi İfa”, *Prof. Dr. Fahman Tekil’in Anısına Armağan*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2003, s. 603; EREN, s. 942.

⁴¹ ANTALYA, Cilt V/1,3, s. 142.

⁴² ŞEN, Elif: *Kısmi İfa*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 57; DEMİRBAŞ, Feride: *Kısmi İfa*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 133.

⁴³ DEMİRBAŞ, s. 133.

na ne zaman sahip olduğunu düzenlediği savunulabilse de mezkûr hükmün birinci fıkrasından hareketle hangi ifanın kısmi ifa sayılacağına tespitinin de mümkün olduğu kanaatindeyiz.

Türk Borçlar Kanunu'nun 84'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, "*borcun tamamı belli ve muaccel ise alacaklı kısmen ifayı reddedebilir*". Zira ifanın bütünlüğü ilkesi gereğince alacaklının tatmini bakımından edim, bir bütün olarak ifa edilmelidir⁴⁴. Edimin bölünebilir nitelikte olması, bu ilkenin borçların ifasında temel bir prensip olmasını değiştirmez⁴⁵. Örneğin, 50.000 adet telefon teslim borcu olan borçlunun alacaklıya 10.000 adet telefon teslim ederek borcundan kurtulması mümkün değildir. Böyle bir teklif ile karşılaşan alacaklı, Türk Borçlar Kanunu'nun 84'üncü maddesi gereğince borçlunun bu teklifini reddedebilir. Kendisine kısmi ifa teklif edilen alacaklıya bunu reddetme hakkı verilmesi, edime uygun ifa kuralının doğal bir sonucudur⁴⁶.

Gerçekleştirilen ifanın kısmi ifa olup olmadığının tespiti bakımından esas alınması gerektiğini düşündüğümüz Türk Borçlar Kanunu'nun 84'üncü maddesinin birinci fıkrası alacaklının kısmi ifa teklifini reddetme hakkını birtakım şartlara bağlamıştır. Söz konusu hükme göre bu şartlar, borcun tamamının belli ve muaccel olmasıdır. Başka bir deyişle borcun tamamı belli ve muaccel ise gerçekleştirilen ifa, kısmi ifa sayılabilir. Aksi durumda gerçekleştirilen ifanın kısmi ifa olup olmadığının tartışılmaması gerekir. İşbu çalışma ile tartışma konusu yaptığımız mesele bakımından söz konusu şartlardan "*borcun tamamının belli olması*" önem arz ettiğinden sadece bu ifadenin ne anlama geldiği üzerinde durulacaktır.

"*Borcun tamamının belli olması*" ifadesinden anlaşılması gereken, borcun tamamının çekişmesiz olması, başka bir deyişle borcun varlığı ve aynı zamanda miktarı bakımından herhangi bir ihtilâfin olmamasıdır. Hükmün lafzında geçen "*belli*" kelimesi ile kastedilen, edimin belirlilik özelliğidir. Doktrinde edimin belirli olabilmesi için borç ilişkisinin tarafı olmayan üçüncü kişilerce dahi edim yükümlülüğünün ne olduğunun anlaşılabilmesi gerektiği ifade edilir⁴⁷. O hâlde borcun belli olabilmesi için hem alacaklı hem borçlu bakımından belirli olması gerektiğini söylemek yanlış olmayacaktır⁴⁸.

Bazı durumlarda edim hukuki açıdan belirli olmayabilir. Yani taraflar arasında edimin niteliği veya miktarı bakımından ihtilâf olması mümkündür. Böyle bir durumda edim ya taraf iradeleriyle ya da mahkeme kararıyla belirli hâle gelir. Bu aşamaya kadar ise belirli bir edimden söz edilemez⁴⁹. Başka bir deyişle, belirli bir edimden bahsedebilmesi için edimin varlığı ve miktarı bakımından taraflar arasında hukuki bir ihtilâfin bulunmaması gerekir. Satım sözleşmesi sonucu düzenlenen faturaya dayanan, banka kredi sözleşmesinden doğan veya kambiyo senedinden doğan alacaklar, edimin belirli olduğu hâllere örnek olarak gösterilebilir⁵⁰. Bu hâllerde borçlunun belirli olan alacak miktarının altında gerçekleştirdiği ifa, kısmi ifa olarak kabul edilir⁵¹.

Sonuç olarak, Türk Borçlar Kanunu'nun 84'üncü maddesinin birinci fıkrası hükmü de dikkate alındığında, gerçekleştirilen ifanın kısmi ifa olarak kabul edilmesi ve dolayısıyla hukuki sonuçlarını doğurabilmesi için borcun tamamının belli olması gerektiği kanaatindeyiz⁵². Zaten bir şeyin kısmisinden bahsedilebilmesi için bütünü varlığı noktasında herhangi bir şüphenin olmaması gerekir. Zira bütün var ise kısmiden söz edilir.

⁴⁴ ANTALYA, *Cilt V,1,3*, s. 45; EREN / DÖNMEZ, s. 1959.

⁴⁵ TEKİNAY, Selahattin / AKMAN, Sermet / BURCUOĞLU, Haluk / ALTOP, Atilla: *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 764; DEMİRBAŞ, s. 136.

⁴⁶ TERCİER / PICHONNAZ / DEVELİOĞLU, s. 326. Kendisine kısmi ifa teklifini reddetme hakkı verilen alacaklı, bu hakkını kullanarak aynı zamanda borca aykırılığın doğuracağı hukuki sorumluluğu, edimin tamamı bakımından borçluya yüklemiş olur (DEMİRBAŞ, s. 176).

⁴⁷ DEMİRBAŞ, s. 178.

⁴⁸ Aynı yönde görüş için bkz. EREN, s. 101.

⁴⁹ DEMİRBAŞ, s. 184.

⁵⁰ AKİL, Cenk: *Kısmi Dava*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 79-80.

⁵¹ DEMİRBAŞ, s. 185.

⁵² DEMİRBAŞ, s. 159.

Türk Borçlar Kanunu'na bakıldığında kanun koyucunun kısmi ifaya birtakım sonuçlar bağladığı görülmektedir. Bunlar arasında çalışmamız açısından değerlendirilmesi gereken sonuç, kısmi ifanın zamanaşımını kesmesidir.

IV. KISMİ İFA BAĞLAMINDA ZAMANAŞIMININ KESİLMESİ

Zamanaşımı, borcu sona erdiren sebeplerden biridir. Fakat zamanaşımı, borcu gerçek anlamda sona erdirmez⁵³. Burada kanun koyucu, zamanaşımını alacak hakkını zayıflatan bir etki tanımıştır. Zira kanunda öngörülen belirli bir zamanın geçmesi, borcu doğrudan sona erdirmemekte, sadece alacaklının elinden, borçlu istemediği takdirde alacağını dava veya icra yoluyla tahsil etme imkânını almaktadır. Yani zamanaşımı, borçluya bir def'i hakkı vermektedir⁵⁴. Bundan dolayı borçlunun zamanaşımını def'ini ileri sürmesi durumunda, alacaklının açtığı dava reddedilir ve borç eksik borç hâlini alır⁵⁵.

Kanunlarda belirlenen zamanaşımı sürelerinin işlemeye başladıktan sonra durması⁵⁶ veya kesilmesi mümkündür. Zamanaşımının kesilmesi, kanunda belirtilen olayların gerçekleşmesi durumunda işlemekte olan zamanaşımının etkisini kaybetmesi demektir⁵⁷. Böyle bir durumda Türk Borçlar Kanunu'nun 156'ncı maddesinin birinci fıkrası gereğince zamanaşımı süresi, kendisini kesen olayın gerçekleşmesinden itibaren yeniden işlemeye başlar. Başka bir deyişle zamanaşımının kesilmesiyle daha önce işlemiş olan süre ortadan kalkar, sanki zamanaşımı hiç işlememiş gibi bir sonuç ortaya çıkar⁵⁸.

Karayolları Trafik Kanunu'nda, aynı Kanun'un 109'uncu maddesinde öngörülen zamanaşımı sürelerini kesen sebepler ayrıca düzenlenmemiştir. Söz konusu Kanun'a bakıldığında zamanaşımı sürelerinin kesilmesi ile ilgili tek hükmün bahsi geçen maddenin üçüncü fıkrası olduğu görülmektedir. Bu fıkra kanun koyucu, tazminat yükümlüsüne karşı kesilen zamanaşımının sigortacıya karşı da kesildiğini, aynı şekilde sigortacı bakımından kesilen zamanaşımının tazminat yükümlüsü bakımından da kesilmiş sayıldığını ifade etmiştir. Her ne kadar Karayolları Trafik Kanunu'nda zamanaşımı sürelerini kesen sebepler ayrıca düzenlenmemiş olsa da bu sebeplerin neler olacağının tespiti, bu Kanun'un "zamanaşımı" başlıklı 109'uncu maddesinin beşinci fıkrası ile mümkündür. Zira söz konusu fıkra göre, 109'uncu maddede zamanaşımı ile ilgili düzenlenmeyen diğer hususlarda genel hükümler uygulanır. Bundan dolayı bütün borç ilişkileri bakımından genel hüküm mahiyetinde olan ve zamanaşımı sürelerinin kesilme sebeplerinin ihdas edildiği Türk Borçlar Kanunu'nun 154'üncü maddesinin, zarar görenin trafik sigortacısına karşı sahip olduğu doğrudan tazminat talep ve dava hakkı için geçerli olan zamanaşımı süresinin kesilmesine de uygulanmasında hukuken bir beis yoktur.

Türk Borçlar Kanunu'nun 154'üncü maddesine göre, borçlu borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse veyahut alacaklı dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, icra takibinde bulunmuşsa ya da iflas masasına başvurmuşsa zamanaşımı kesilir. Görüldüğü üzere kanun koyucu zamanaşımını kesen sebepleri, borçlunun ve alacaklının fiillerine dayanan sebepler şeklinde ikiye ayırmıştır⁵⁹.

Borçlunun fiillerine dayanan zamanaşımını kesen sebeplerden birisi, borçlunun kısmi ifada bulunmasıdır. Aslında Türk Borçlar Kanunu'nun 154'üncü maddesinde borçlunun fiiline dayanan zamanaşımını kesen sebep, borçlunun borcunu ikrar etmesidir. Kanun koyucu, mezkûr hükümde "özellikle"

⁵³ HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 344.

⁵⁴ HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 346.

⁵⁵ EREN, s. 1433.

⁵⁶ Türk Borçlar Kanunu'nun 153'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre, zamanaşımını durduran sebeplerin varlığı hâlinde, zamanaşımı, ya bu sebeplerin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar ya da durmadan önce işlemeye başlayan süre bu sebeplerin ortadan kalması ile birlikte kaldığı yerden işlemeye devam eder.

⁵⁷ HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 351; ŞEN, s. 186.

⁵⁸ EREN, s. 1445.

⁵⁹ HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 351.

ifadesini kullanarak borçlunun hangi fiilleri ile borcu ikrar etmiş sayılacağını örneklendirme yoluna gitmiştir. Bu hükme göre, borçlunun borcunu kısmen ifa etmesi hâlinde borcu ikrar ettiği kabul edilir ve zamanaşımı süresi kesilir. Yani zamanaşımının kesilmesi için kısmi ifanın tek başına değil borç ikrarı ile birlikte dikkate alınması gerekir.

Pek tabii ki kısmi ifa, borcun ifa edilmeyen kısmı için zamanaşımını keser⁶⁰. Fakat borçlu ifade bulunurken alacaklının talep ettiği alacak miktarının tamamını ikrar etmiyor, sadece kendi ikrar ettiği kısmı ifa ediyorsa bu ifanın zamanaşımını kesmemesi gerektiği kanaatindeyiz. Zira az önce de ifade edildiği üzere, kısmi ifanın zamanaşımını kesebilmesi için borcun ikrar edilmesi gerekir. Alacaklının talep ettiği fakat borçlunun belli bir kısmını inkâr ederek ifa gerçekleştirdiği durumda, alacaklı bakımından ifa edilmeyen kısmın borçlu tarafından ikrar edildiğinin kabulü mümkün olmayacağı için bu kısım açısından zamanaşımının kesildiğini de kabul etmek mümkün değildir⁶¹. Çünkü böyle bir durumda borcun ikrarı değil, aksine inkârı söz konusudur.

V. DEĞERLENDİRME ve GÖRÜŞÜMÜZ

Daha önce giriş bölümünde de ifade ettiğimiz üzere, trafik sigortalarında sigortacılar, zarar gören üçüncü kişilerin Karayolları Trafik Kanunu'nun 107'nci maddesinde öngörülen özel dava şartını sağlamak amacıyla kendilerinden tazimat talep etmelerini takiben eksperleri vasıtası ile hesaplattıkları zararı başvuru zarar gören üçüncü kişilere ödemektedirler. Sigortacılar tarafından yapılan bu ödemenin zarar görenlerin talebini tam olarak karşılamadığı durumlarda karşımıza söz konusu ödemenin kısmi ifa sayılıp sayılmayacağı ve dolayısıyla zamanaşımını kesip kesmediği meselesi ortaya çıkmaktadır.

Söz konusu meselenin hâlli için Türk Borçlar Kanunu'nun 84 ve 154'üncü maddelerinin birlikte değerlendirilmesi gerekir. Gerçekleştirilen ifanın kısmi ifa olarak kabul edilebilmesi için 84'üncü maddeye göre borcun tamamının borç ilişkisinin her iki tarafı bakımından belli ve sonuç olarak zamanaşımını kesebilmesi için de 154'üncü maddeye göre borç ikrarına yönelik olması gerekir. Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, mezkûr madde lafızlarında geçen borç kavramından anlaşılması gereken geniş anlamda borç ilişkisinden doğan bir tek edim yükümlülüğüdür. Yani kanun koyucu, bahsi geçen her iki maddede kısmi ifa ile borcun miktarı arasında güçlü bir bağlantı kurmuştur. Kanaatimizce olması gereken de budur. Zira bir şeyin kısmisi, doğrudan o şeyin miktarı ile ilgili bir kavramdır.

Trafik sigortası uygulamasında, sigortacının zarar gören tarafından kendisine dava açılmadan önce yaptığı başvuruya istinaden eksperlerince hesaplanan ve daha sonra yargılama neticesinde gerçek zarar miktarının altında kaldığı tespit edilen sigorta zararı ödemesi, kısmi ifa ve dolayısıyla zamanaşımını kesen bir sebep olarak kabul edilemez. Zira her ne kadar sigortacı tarafından yapılan ödeme daha sonra yargılama neticesinde tespit edilen gerçek zarar miktarının altında kalsa da, başka bir deyişle zahi- ren kısmi ifa gibi görünse de kısmi ifa olgusunun, gerçekleştirildiği an itibarıyla değerlendirilmesi gerekir. Sigortacının, kendi eksperlerince hesaplanan zararı zarar görene ödemesinde kısmi ifaya yönelik bir iradesi yoktur, aksine sigortacı zarar görene borcunun tamamını ödeme niyetiyle bir ifa gerçekleştirmektedir. Çünkü, sigortacı açısından zarar görenin zararı kendi eksperlerince hesaplanan miktar kadardır. Bir ifanın, kısmi ifa sayılabilmesi için Türk Borçlar Kanunu'nun 84'üncü maddesinin birinci fıkrasından hareketle şart olarak kabul ettiğimiz "*borcun tamamının her iki taraf bakımından da belli*" olması şartı, burada sağlanmamaktadır. Şu örnekle meseleye ilişkin görüşümüzün daha iyi anlaşılacağı kanaatindeyiz. Trafik kazası neticesinde zarar gören, kusurlu motorlu araç işleticisinin trafik sigortacısına zararının tazmini için başvurmuş, akabinde eksper incelemesi neticesinde tespit olunan 100.000 TL'lik zarar miktarı sigortacı tarafından zarar görene ödenmiştir. Bu ödemenin zararını tam olarak karşılamadığını düşünen zarar gören sigortacıya karşı dava açmıştır. Yargılama neticesinde zarar göre-

⁶⁰ KILIÇOĞLU, Ahmet: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 26. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2022, s. 187; DEMİRBAŞ, s. 299.

⁶¹ Aynı yönde görüş için bkz. ŞEN, s. 187.

nin zararının 150.000 TL olduğu tespit edilmiştir. Az önce de ifade ettiğimiz üzere, sigortacının daha önceden yaptığı 100.000 TL'lik ödeme kısmi ifa sayılamaz. Zira söz konusu ifanın gerçekleştiği an itibarıyla sigortacının borcunun miktarı taraflar arasında belli değildir. Sigortacı, 100.000 TL'lik ödemeyi borcunun tamamını ifa etme niyetiyle gerçekleştirmiştir. Şayet sigortacı ile zarar gören, zararın 150.000 TL olduğu noktada mutabakata varmış, sigortacı 100.000 TL'lik ödeme yapmış ve sigortacının bakiye 50.000 TL'yi ödememesi üzerine zarar gören dava açmış olsa idi, sigortacının yaptığı 100.000 TL'lik ödeme kısmi ifa sayılacaktı.

Trafik sigortasında zarar gören üçüncü kişinin tazminat talebi, Karayolları Trafik Kanunu'nun 85'inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen, motorlu araç işleticisinin, aracın işletilmesi neticesinde bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olması durumunda ortaya çıkan sorumluluğuna ilişkindir. Daha kısa bir ifade ile, zarar görenin tazminat talebine konu alacağının dayanağı trafik kazasından kaynaklı bir haksız fiil ilişkisidir. Zira trafik sigortası, mezkûr Kanun'un 91'inci maddesinin birinci fıkrasına göre, araç işletenlerin 85'inci maddede öngörülen sorumluluklarından doğacak tazminat yükümlülüklerinin karşılanması amacıyla yaptırılan bir sorumluluk sigortasıdır. Doktrinde ise trafik kazalarından doğan veya mahkeme tarafından hesaplama yapılmak üzere bilirkişiye gönderilen alacaklar, alacağın belirli olmadığı hukuki ilişkilere örnek olarak gösterilmektedir⁶². Bu açıdan bakıldığında da trafik sigortacısının, henüz taraflar arasında objektif olarak borcun belirli hâle gelmediği bir aşamada gerçekleştirdiği ifanın kısmi ifa olarak kabulünün mümkün olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Bununla birlikte yukarıda serdettiğimiz görüş ile bağlantılı olduğunu düşündüğümüz kısmi dava kavramına da değinilmesi gerekir. Kısmi dava, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun⁶³ 109'uncu maddesinde düzenlemiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasına göre, “*talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu durumlarda, sadece bir kısmı da dava yoluyla ileri sürülebilir*”. Bu hükümden hareketle kısmi dava, talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu durumlarda, talebin sadece bir kısmının dava yoluyla ileri sürülmesi olarak tanımlanabilir⁶⁴. Hiç kuşkusuz kısmi dava açılabilmesinin temel şartı, dava konusu edilmiş talebin bölünebilir olmasıdır. Örneğin, para alacakları bölünebilir niteliktedir. Kısmi davada davacının belirleyemeyerek dava dışı tuttuğu kısmi talep edebilmesi için ek dava açması veya ıslahla dava değerini artırması gerekir⁶⁵.

Türk Borçlar Kanunu'nun 154'üncü maddesinin ikinci bendine göre, alacaklı, dava yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, dava konusu edilen alacak için zamanaşımı kesilir. Bu durum, dava açılmasının maddi hukuk bakımından doğurduğu bir sonuçtur. Kısmi dava açılması hâlinde ise zamanaşımı süresi, sadece dava konusu edilen alacak kesimi bakımından davanın açıldığı tarihte kesilir. Kısmi davaya konu edilmeyen alacaklar için zamanaşımı süresi işlemeye devam eder⁶⁶. Kısmi davaya dahil edilmeyen alacak bakımından zamanaşımı, ya ona ilişkin ıslahın yapıldığı veya ek davanın açıldığı andan itibaren kesilir⁶⁷.

⁶² DEMİRBAŞ, s. 185-186; AKİL, s. 80-81.

⁶³ 04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmî Gazete.

⁶⁴ Murat ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim / ERDOĞAN, Ersin: *Medeni Usul Hukuku*, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 343; AKİL, s. 63; TANRIVER, Süha: “Kısmi Dava Kurumu Üzerine Bazı Düşünceler”, *Makalelerim II (2006-2010)*, Adalet Yayınları, Ankara, 2011, s. 95; TUNCER KAZANCI, İdil: “Yargıtay Uygulaması Işığında Kısmi Davaya İlişkin Bazı Sorunlar”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2020, Cilt 28, Sayı 3, s. 1509; GÜNDÜZ, Okan: “Islahla Dava Değerinin Artırılması Sonucunda Ortaya Çıkan Bazı Hukuki Meseleler”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 2017, Sayı 1, s. 195. Davacı tarafından kısmi dava açılırken davanın kısmi dava olduğunun açıkça nitelendirilmesi mümkün olduğu gibi; dava dilekçesinden alacağın dava edilen miktardan fazla olduğunun ve tüm bu miktarın yalnızca bir kısmının dava edildiğinin anlaşılması da yeterlidir [bu konu hakkında bkz. Yargıtay, HGK, T. 15.11.2018, E. 2016/1082, K. 2018/1719 (Lexpera)].

⁶⁵ KURU, Baki: *Medeni Usul Hukuk Ders Kitabı*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 308.

⁶⁶ GÖRGÜN, Şanal / BÖRÜ, Levent / KODAKOĞLU, Mehmet: *Medeni Usul Hukuku*, 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 316; ATALI / ERMENEK / ERDOĞAN, s. 376.

⁶⁷ “...kısmi dava açılması durumunda da alacağın sadece bir kısmı dava konusu edildiğinden dava konusu edilmeyen sonradan ayrı bir davayla veya aynı davada ıslah yoluyla dava konusuna dâhil edilmesi mümkün olan kısım bakımından zamanaşımını işlemeye devam edecektir. Bu nedenle kısmi dava açan davacı, bakiye alacağı için daha sonra ıslah yoluna başvurmak istediğinde, zamanaşımını def'iyle kar-

Kanaatimizce kısmi dava açılması hâlinde zamanaşımının sadece dava konusu edilen kısım için kesilmiş sayılmasının nedeni, alacaklının dava açma anında davasının sadece bu kısma ilişkin olmasıdır. Zira kısmi davada edimin geri kalan kısmı dava dışı bırakılmış⁶⁸ ve henüz alacaklı tarafından ileride ek davaya veya ıslaha konu edilip edilemeyeceği belirsizdir. Bu açıdan bakıldığında, borçlunun gerçekleştirdiği ifanın zamanaşımını kesebilmesi için borcun tamamının ikrarına yönelik olması gerekir. Pek tabii ki bunun için de borcun, alacaklı ve borçlu açısından belirli olması gerekir. Bununla birlikte alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesi de ancak bu şekilde sağlanabilir. Nasıl ki alacaklının davranışına bağlı zamanaşımını kesen bir sebep olan dava açılmasında alacaklının iradesi dikkate alınıyorsa, yani sadece onun dava konusu yaptığı kısım için zamanaşımı kesiliyorsa aynı şekilde borçlunun davranışına bağlı zamanaşımını kesen bir sebep olan kısmi ifanın borcun tamamı için zamanaşımını kesebilmesi için tamamı belirli olan bir borcun ikrarına yönelik olması gerekir.

Sonuç olarak, trafik sigortasında zarar görenin tazminat talebi ile trafik sigortacısına başvurması hâlinde, sigortacının tespit ettiği zarar miktarını zarar görene ödemesi kısmi ifa olarak değerlendirilemez. Her ne kadar burada borçlu konumundaki sigortacının gerçekleştirdiği ifa, yargılama neticesinde eksik bulursa da gerçekleştirildiği an itibarıyla tam ifadır. Sigortacı tarafından ifa edilmeyen kısmın ikrarına yönelik bir ifa söz konusu değildir. Bu sebeple de sigortacı tarafından gerçekleştirilen söz konusu ifa, kısmi ifa olarak kabul edilemez ve yargılama neticesinde eksik kaldığı tespit edilen kısım için zamanaşımını kesmez.

SONUÇ

İşbu çalışmamıza ilişkin çıkardığımız sonuçlar şu şekildedir:

- Motorlu bir aracın işletilmesi neticesinde zarar gören kişinin, sigortacıya karşı dava açmadan (tahkime başvurmadan) önce zararının tazmini için Karayolları Trafik Kanunu'nun 97'nci maddesine göre ona yazılı başvuruda bulunması şartı, özel nitelikte bir dava şartıdır.
- Uygulamada söz konusu dava şartını yerine getirmek amacıyla kendilerine başvuru yapılan sigortacılar, eksperleri vasıtası ile hesaplattıkları zararı başvuru zarar gören üçüncü kişilere ödemektedirler. Birçok hâlde yargılama neticesinde bahsi geçen ödemenin gerçek zarar miktarının altında kaldığı tespit edilmektedir. Böyle bir durumda ise zarar gören üçüncü kişiye yapılan bu ödemenin, kısmi ifa sayılıp sayılmayacağı ve dolayısıyla bakiye alacak için zamanaşımını kesip kesmediği meselesi ortaya çıkmaktadır.
- Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesi, bu ödemenin kısmi ifa olmadığı, dolayısıyla da zamanaşımını kesmediği kanaatindedir. Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesi (kapatılan 17'nci Hukuk Dairesi) ise söz konusu ödemeyi kısmi ifa olarak kabul etmekte ve zamanaşımını kesen bir neden olarak görmektedir.
- Kısmi ifa, belirli bir borç ilişkisinden doğan ve belirli bir anda muaccel olan bir borcun tamamen ifa edilmediği, miktar itibarıyla borçlanılan edimin altında kalması hâlidir. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, kısmi ifa borçlanılan edimin miktarı yani dar anlamda borç ile ilgili bir kavramdır. Bu hâlin ortaya çıkabilmesi için borçlanılan edimin belli olması gerekir. Çünkü edim belli ise ancak borçlunun ifasının kısmi olup olmadığı tespit edilebilir.
- Kanaatimizce kanun koyucunun Türk Borçlar Kanunu'nun 84'üncü maddesinin birinci fıkrası ile ifade etmek istediği hususlardan biri de budur. Söz konusu hükme göre, "*borcun tamamı belli ve muaccel ise alacaklı kısmen ifayı reddedebilir*". Yani borcun tamamı belli ve muaccel ise gerçek-

şlaşmak istemiyorsa ıslah yoluyla arttırmak istediği bakiye talebinin zamanaşımına uğramış olup olmadığını dikkate almalıdır. Aksi takdirde davalı zamanaşımı def'inde bulunarak alacaklının talebini sonuçsuz bırakabilecektir" Yargıtay, HGK, T. 29.04.2021, E. 2016/2757, K. 2021/545 (Lexpera).

⁶⁸ ŞEN, s. 84.

leştirilen ifanın, kısmi ifa olup olmadığı değerlendirilebilir. Zira bütünü belli olan şeyin ancak kısmisinden bahsedilebilir. Borcun belli olabilmesi için ise hem alacaklı hem borçlu bakımından belirli olması gerekir.

- Türk Borçlar Kanunu'nun 154'üncü maddesine göre, borçlu borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse zamanaşımını kesilir. Bu hükme göre, borçlunun borcunu kısmen ifa etmesi hâlinde borcu ikrar ettiği kabul edilir ve borcun ifa edilmeyen kısmı için zamanaşımı süresi kesilir. Yani zamanaşımının kesilmesi için kısmi ifanın tek başına değil borç ikrarı ile birlikte dikkate alınması gerekir.
- Türk Borçlar Kanunu'nun 84'üncü ve 154'üncü maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, gerçekleştirilen ifanın kısmi ifa olarak kabul edilebilmesi için borcun tamamının borç ilişkisinin her iki tarafı bakımından belli ve zamanaşımını kesebilmesi için de borç ikrarına yönelik olması gerektiği sonucuna varılır.
- Trafik sigortası uygulamasında, sigortacının zarar gören tarafından kendisine dava açılmadan önce yaptığı başvuruya istinaden eksperlerince hesaplanan ve daha sonra yargılama neticesinde gerçek zarar miktarının altında kaldığı tespit edilen sigorta zararı ödemesi, kısmi ifa ve dolayısıyla zamanaşımını kesen bir sebep olarak kabul edilemez. Zira, her ne kadar bu ödeme daha sonra yargılama neticesinde gerçek zarar miktarının altında kaldığı tespit edilse de kısmi ifa olgusunun, gerçekleştirildiği an itibarıyla değerlendirilmesi gerekir. Sigortacının, kendi eksperlerince hesaplanan zararı zarar görene ödemesinde kısmi ifaya yönelik bir iradesi yoktur; aksine sigortacı zarar görene borcunun tamamını ödeme niyetiyle bir ifa gerçekleştirmektedir.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 109'uncu maddesinde ihdas edilen kısmi davaya ilişkin sonuç da bizi aynı neticeye götürmektedir. Türk Borçlar Kanunu'nun 154'üncü maddesinin ikinci bendi uyarınca kısmi dava açılması hâlinde zamanaşımı süresi, sadece dava konusu edilen alacak kısmi bakımından davanın açıldığı tarihte kesilir. Kısmi dava açılması hâlinde zamanaşımının sadece dava konusu edilen kısım için kesilmiş sayılmasının nedeni, alacaklının dava açma anında davasının sadece bu kısma ilişkin olmasıdır. Zira kısmi davada edimin geri kalan kısmı dava dışı bırakılmış ve henüz alacaklı tarafından ileride ek davaya veya ıslaha konu edilip edilemeyeceği belirsizdir. Nasıl ki, alacaklının davranışına bağlı zamanaşımını kesen bir sebep olan dava açılmasında alacaklının iradesi dikkate alınmıyorsa, aynı şekilde borçlunun davranışına bağlı zamanaşımını kesen bir sebep olan kısmi ifada da borçlunun iradesi dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKINCI, Şahin: *Borçlar Hukuku Bilgisi*, 13. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, 2022.
- AKİL, Cenk: *Kısmi Dava*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.
- ANTALYA, Gökhan: *Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1,1*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018 (Cilt V/1,1).
- ANTALYA, Gökhan: *Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler; Cilt V,1,2*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- ANTALYA, Gökhan: *Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V,1,3*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019 (Cilt V,1,3).
- ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim / ERDOĞAN, Ersin: *Medeni Usul Hukuku*, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023.
- CAN, Mertol: *Türk Özel Sigorta Hukuku*, İmaj Yayınevi, Ankara, 2009.
- DEMİRBAŞ, Feride: *Kısmi İfa*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- EREN, Fikret / DÖNMEZ, Ünsal: *Eren Borçlar Hukuku Şerhi Cilt III*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- EREN, Fikret: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 28. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023.
- GERBES, Michael: *Die Haftpflichtversicherung der Architekten/Ingenieure*, 4. Baskı, Verlag Versicherungswirtschaft, Köln, 2011.
- GÖRGÜN, Şanal / BÖRÜ, Levent / KODAKOĞLU, Mehmet: *Medeni Usul Hukuku*, 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper: "Kısmi İfa", *Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2003, s. 603-631.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper: *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- GÜNDÜZ, Okan: "İslahla Dava Değerinin Artırılması Sonucunda Ortaya Çıkan Bazı Hukuki Meseleler", *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 2017, Sayı 1, s. 193-214.
- GÜNERGÖK, Özcan / KAYIHAN, Şaban: *Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler*, Umuttepe Yayınları, İstanbul, 2020.
- HATEMİ, Hüseyin / GÖKYAYLA, Emre: *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021.
- HAVUTÇU, Ayşe / GÖKYAYLA, Emre: *Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999.
- İMRE, Zahit: "Motorlu Taşıt Araçlarının Mecburi Mesuliyet Sigortası ve Kapsamı", *Trafik Sigortası - V. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1975, s. 259-289.
- İNAN, Ali Naim: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 3. Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1984.
- İPEK, Eyüp: *Edime Uygun İfa Kuralı ve Bu Kuralın İhlaline Bağlı Hukuki Sonuçlar*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016.
- KARASU, Rauf: *Yargıtay ve Sigorta Tahkimi İtiraz Hakem Heyeti Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.
- KARAYALÇIN, Yaşar: *Risk - Sigorta - Risk Yönetimi - Özel Sigorta Hukukuna Giriş*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1984.
- KAYIHAN, Şaban / SELANİK, Atakan Adem: *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- KENDER, Rayegan: *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 17. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- KEPPEL, Jan: *Die Pflichthaftpflichtversicherung nach der VVG-Reform*, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2010.
- KILIÇOĞLU, Ahmet: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 26. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2022.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip / HATEMİ, Hüseyin / SEROZAN, Rona / ARPACI, Abdülkadir: *Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Cilt III*, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016.

- KUBİLAY, Huriye: *Özel Sigorta Hukuku*, Fakülteler Barış Kitabevi, İzmir, 2003.
- KURU, Baki: *Medeni Usul Hukuk Ders Kitabı*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, Turgut: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1*, 21. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023.
- SEROZAN, Rona: *Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa Engelleri Haksız Zenginleşme, Cilt III*, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.
- SOPACI ÖZTUNA, Birgül: “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 1484. Maddesine Göre Zorunlu Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Zarar Görene Karşı İfa Yükümlülüğü”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2012, Cilt 18, Sayı 2, s. 699-724.
- ŞEN, Elif: *Kısmi İfa*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- TANRIVER, Süha: “Kısmi Dava Kurumu Üzerine Bazı Düşünceler”, *Makalelerim II (2006-2010)*, Adalet Yayınları, Ankara, 2011, s. 95-113.
- TEKİNAY, Selahattin / AKMAN, Sermet / BURCUOĞLU, Haluk / ALTOP, Atilla: *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.
- TERCIER, Pierre / PICHONNAZ, Pascal / DEVELİOĞLU, H. Murat: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- TUNCER KAZANCI, İdil: “Yargıtay Uygulaması Işığında Kısmi Davaya İlişkin Bazı Sorunlar”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2020, Cilt 28, Sayı 3, s. 1507-1543.
- TUNÇOMAĞ, Kenan: *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, Sermet Matbaası, İstanbul, 1976.
- TUZTAŞ, Hüseyin: *Trafik Kazalarından Kaynaklanan Bedensel Zararlar Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Davaları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023.
- ULAŞ, Işıl: *Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012.